

TGE na rynku europejskim

At the heart of Central European power and gas trading

Warszawa, 22 kwietnia 2016 r.

- ◆ **2 lipca 2015 r. TGE została pełnoprawnym członkiem europejskiego rynku Multi Regional Coupling oraz inicjatywy Price Coupling of Regions**

Status członka rynku MRC i udział w Projekcie PCR, to dla TGE możliwość aktywnego i pełnowymiarowego uczestnictwa w projektach rynków regionalnych oraz implementacji unijnych mechanizmów rynku energii elektrycznej we współpracy z giełdami Europy Zachodniej

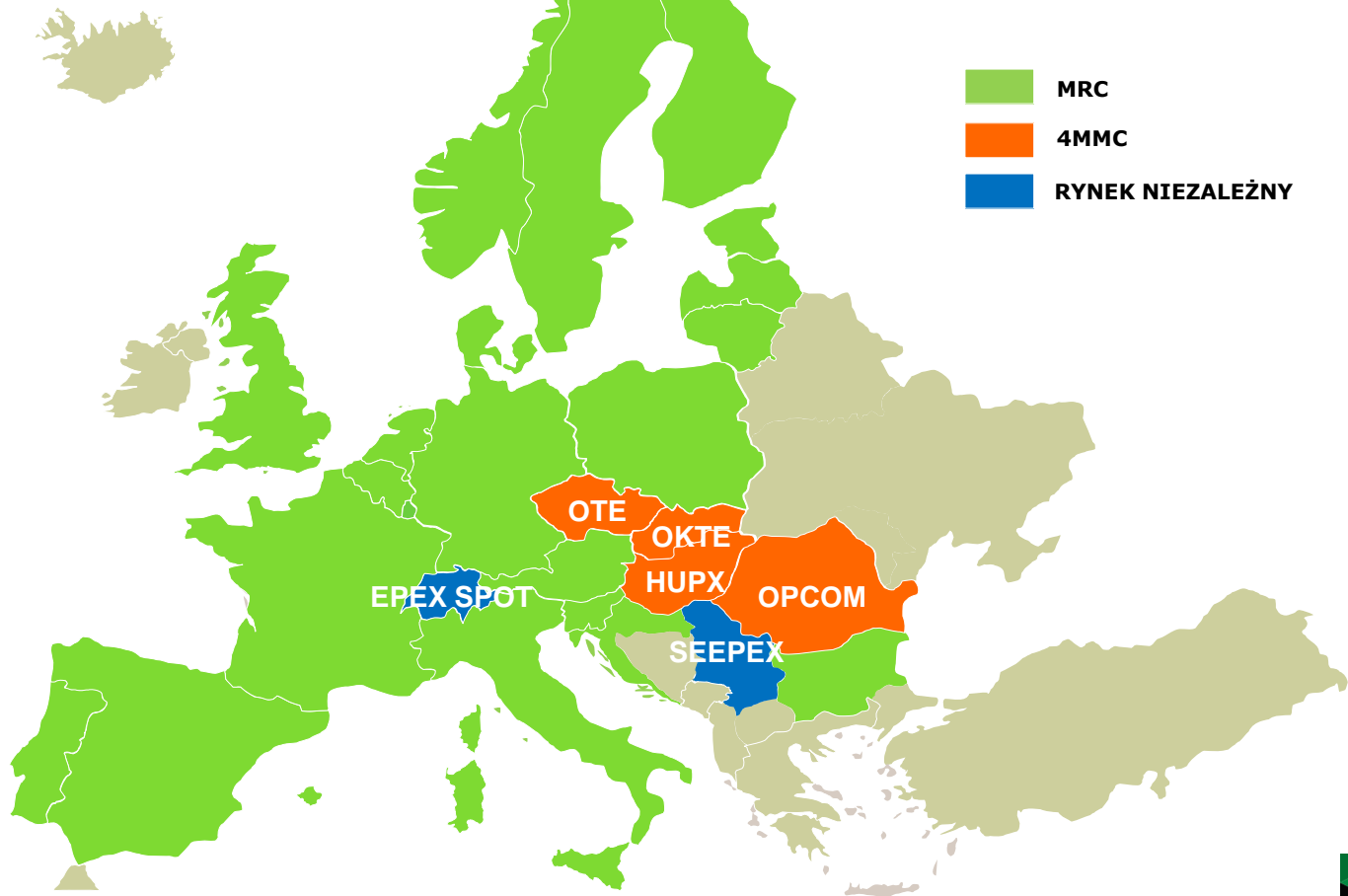
- ◆ **TGE dołączyła do członków inicjatywy Price Coupling of Regions (EPEX SPOT, GME, Nord Pool Spot, OMIE and OTE), którzy rozwijali dotychczas PCR.**

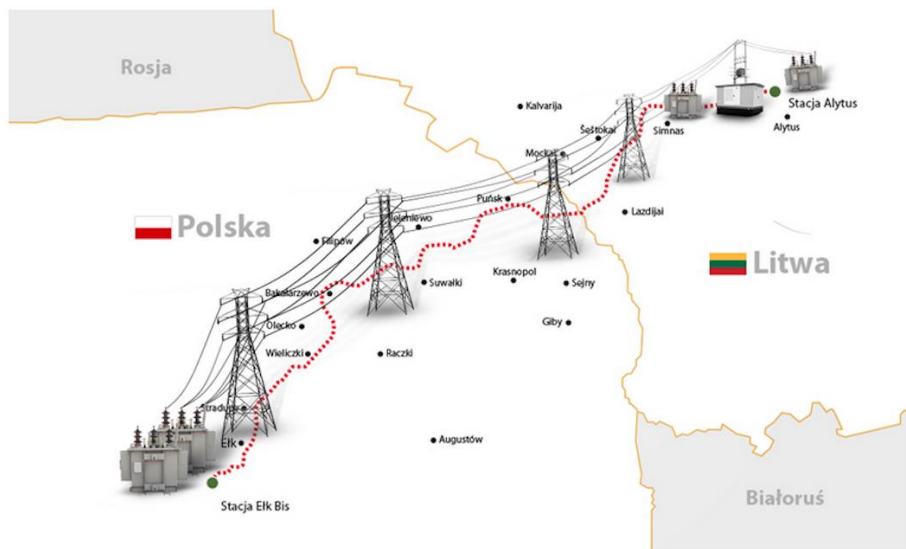
TGE jest współwłaścicielem oprogramowania rynku dnia następnego od 26 października 2015 r., spełniając wszystkie wymagania formalne w połowie grudnia 2015 r.

PCR umożliwia obecnie łączenie rynków dnia następnego dla energii elektrycznej w 23 krajach, na które przypada ponad 90% europejskiego zużycia energii elektrycznej.

- ◆ **Aktywność TGE na forum europejskim w strukturze zarządzania projektami MRC i PCR oraz zespołach zadaniowych EUROPEX**

Członkostwo rynków dnia następnego – model PCR

Od 8 grudnia 2015 roku możliwy jest handel energią na połączeniu energetycznym z Litwą.

TGE już od 2010 r. prowadzi Rynek Dnia Następnego w ramach mechanizmu market coupling na połączeniu ze Szwecją.

W oparciu o porozumienie operatorów i giełd (PSE, LitGrid, NPS i TGE) uzgodniono, że TGE i NPS będą współpracować, wykorzystując procedury stosowane na kablu SwePol Link od grudnia 2010 roku.

◆ Giełdy prowadzą jedną wspólną aukcję na polskiej granicy północnej w modelu PCR market coupling, przy czym TGE jest giełdą serwisowaną przez NordPool Spot

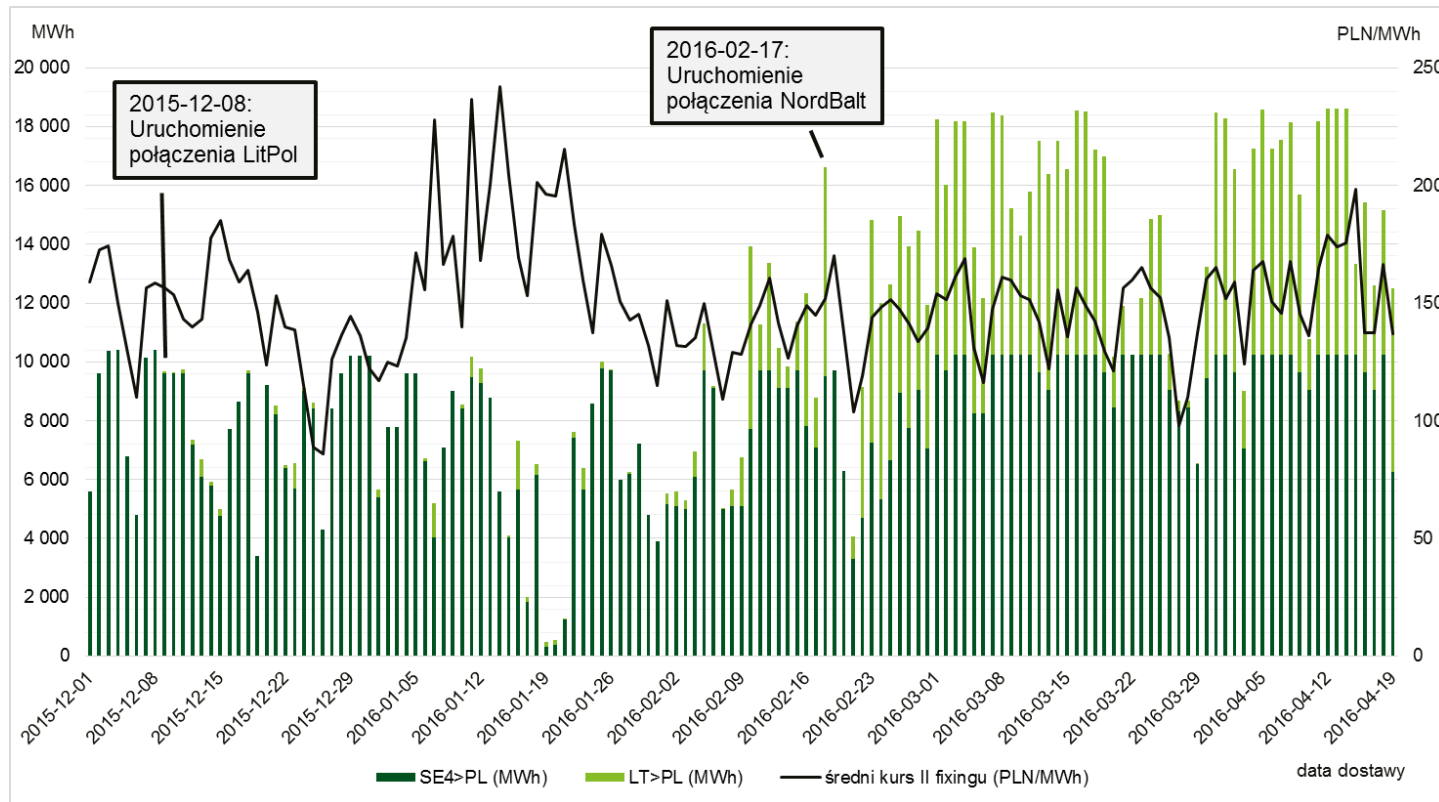
◆ Połączenie pomiędzy Litwą a Polską jest drugim połączeniem trans-granicznym polskiego rynku energii w ramach Multi-Regional Coupling

◆ Połączenie Polska – Litwa, którego budowa została zakończona w listopadzie 2015 r. posiada moc przesyłową 500 MW, a połączenie Polska – Szwecja 600 MW

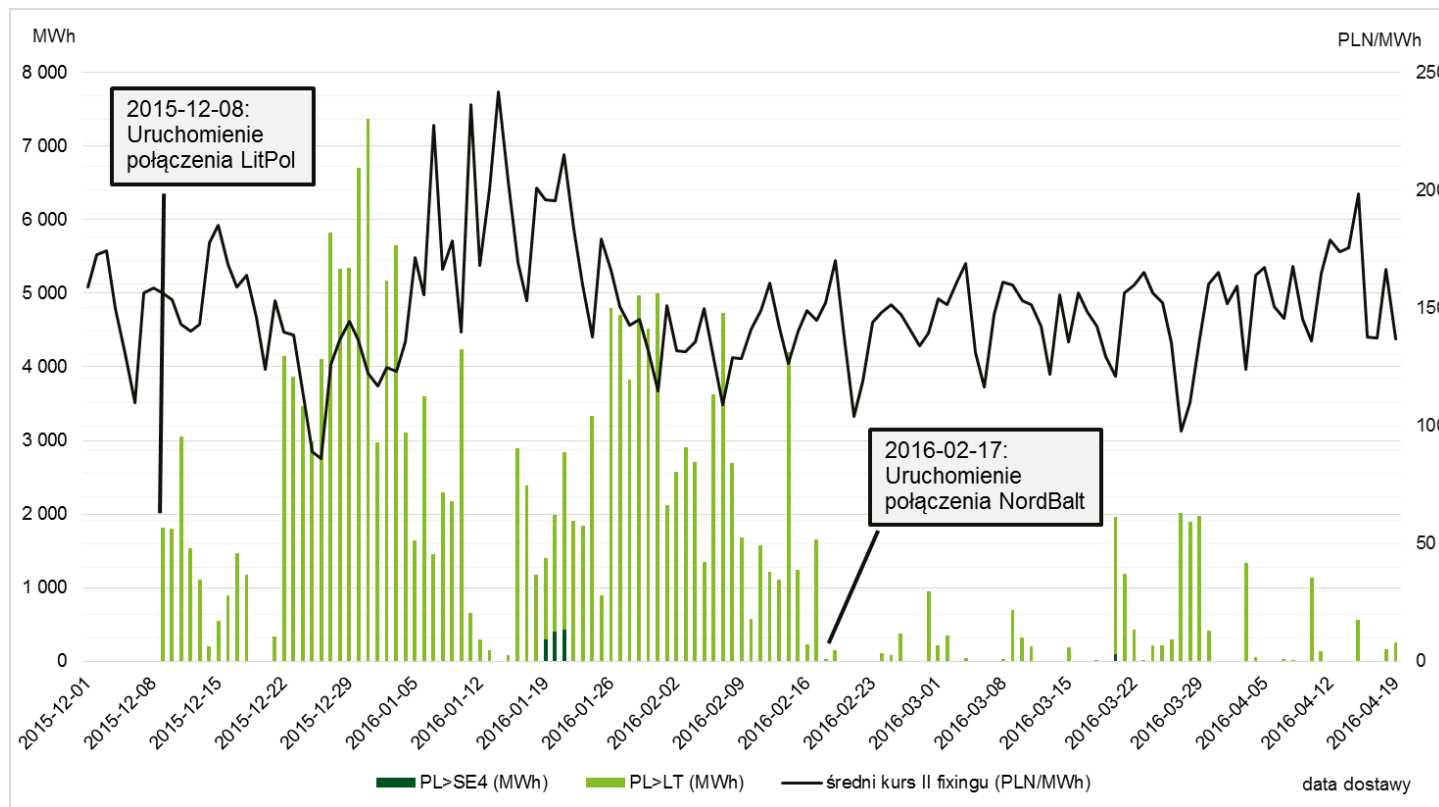
Nowe połączenie elektroenergetyczne Polska – Litwa:

- ✓ Łączy system energetyczny państw bałtyckich: Litwy, Łotwy i Estonii z systemem energetycznym Europy Zachodniej
- ✓ Przyczyni się do budowy wspólnego rynku elektroenergetycznego UE
- ✓ Zwiększy gwarancję ciągłości dostaw energii

Przepływy Market Coupling na połączeniach Polski z Litwą i Szwecją (import)

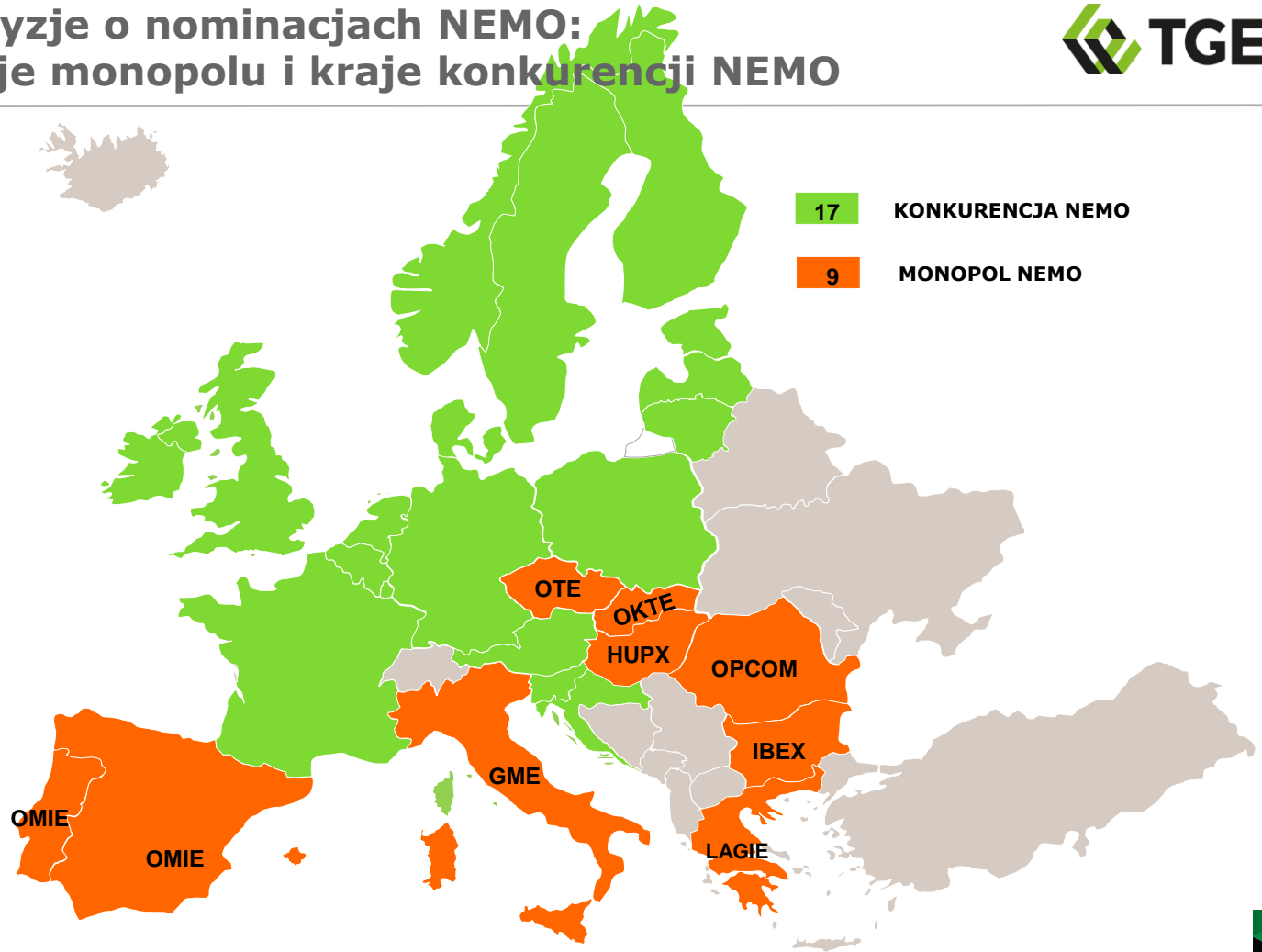
Przepływy Market Coupling na połączeniach Polski z Litwą i Szwecją (eksport)

- ◆ **TGE jako Nominated Electricity Market Operator** – Prezes URE przyznał TGE **2 grudnia 2015 r.** status Nominowanego Operatora Rynku Energii Elektrycznej (NEMO) do prowadzenia jednolitego mechanizmu łączenia europejskich rynków energii dnia następnego i dnia bieżącego, dla polskiego obszaru cenowego
- ◆ **Kluczowa rola „Triady Rynku”** - OSP, giełdy energii i regulatorzy nadzorowani przez Komisję Europejską i ACER. Uczestników procesu budowy rynku europejskiego obowiązuje zasada wzajemnej lojalności, bliskiej współpracy, informowania się, transparentności i utrzymania najwyższych standardów usług; co nie wyklucza konkurencji w usługach między giełdami na poszczególnych rynkach krajowych.
- ◆ **Podstawowe zadanie** – zapewnienie niezakłóconej budowy i skutecznego działania europejskiego fizycznego rynku energii.
- ◆ **Nowa kompetencja giełd energii** - ustanowienie funkcji NEMO/MCO przez Rozporządzenie CACM nobilituje i wyróżnia podmioty pełniące tę funkcję, przyrównując je do rangi Operatorów Przesyłowych. Funkcja NEMO staje się funkcją wynikającą z obowiązku prawnego ze wszystkimi tego konsekwencjami, w tym poddaniu się nadzorowi regulatorów.
- ◆ **Konkurencja pomiędzy giełdami** - giełda, która uzyska uprawnienia NEMO na jednym z rynków (na okres 4 lat), może prowadzić tę samą działalność i oferować uczestnikom usługi na innych rynkach krajowych lub w innych strefach stanowienia cen – bidding zones. Wyjątek stanowią kraje, na których istnieje ustawy zapis o monopolu giełdowym.
- ◆ **Socjalizacja kosztów ponoszonych przez OSP i NEMO** w zakresie budowy rynku spot na poziomie europejskim, regionalnym, jak i krajowym, na podstawie decyzji regulatorów.

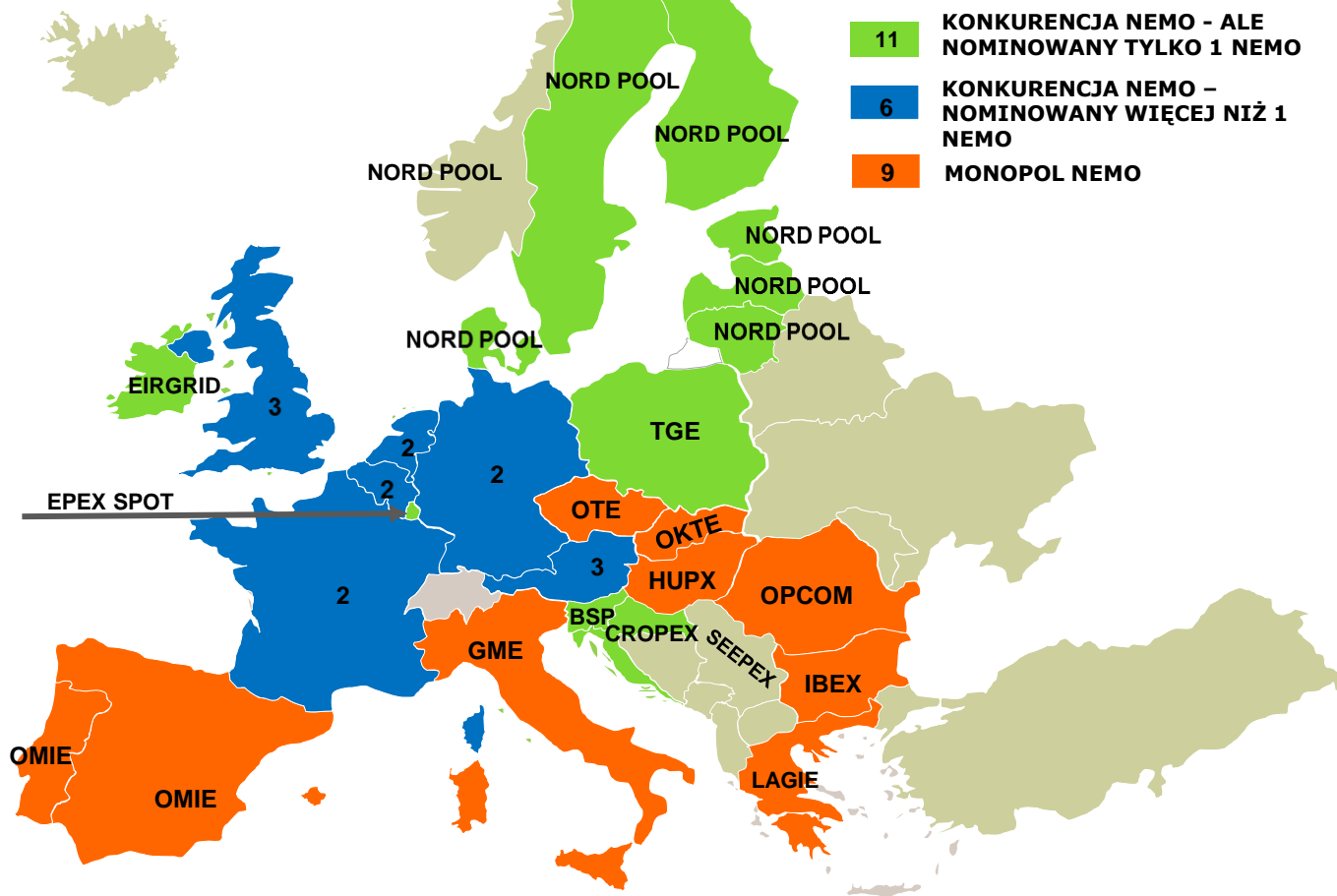

Decyzje o nominacjach NEMO: Kraje monopolu i kraje konkurencji NEMO

Nominacje NEMO w krajach monopolu i konkurencji

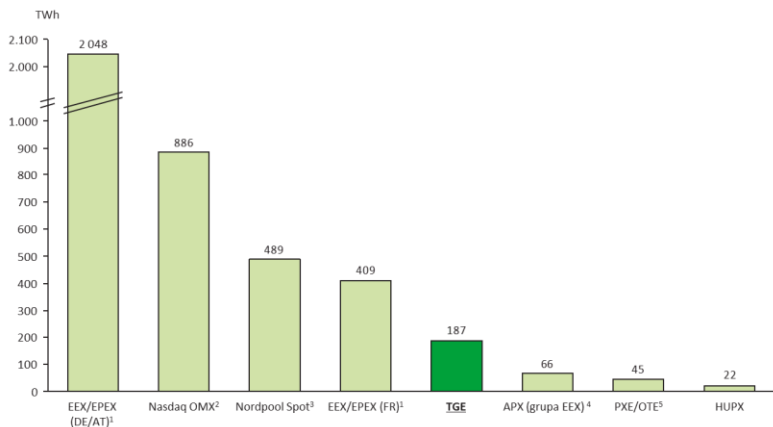

TGE na tle regionu

Obroty na rynkach europejskich w 2015 r.

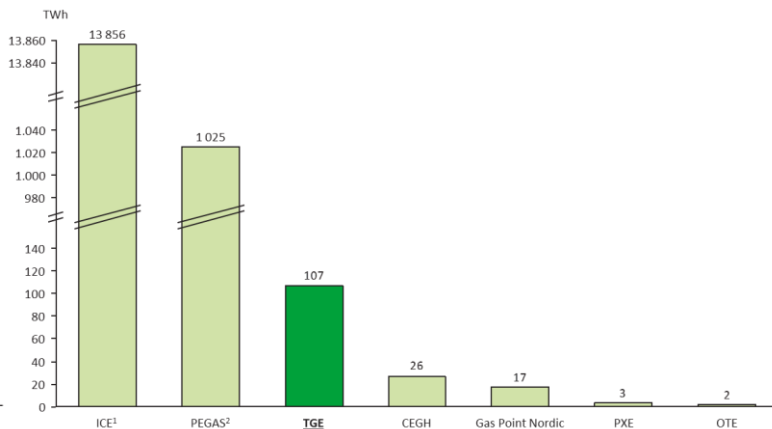
Rynek energii elektrycznej

1. Grupa EPEX, ze względu na swoją międzynarodową działalność w wielu europejskich krajach została podzielona na rynki. Łączny obrót grupy kapitałowej na wszystkich rynkach wyniósł w 2015 r. 3 061,5 TWh.
2. Rynek nordycki i niemiecki
3. Obróty uwzględniają N2EX (Wielka Brytania).
4. Ze względu na zmiany własnościowe i organizacyjne APX prezentowana jako suma rynku holenderskiego i belgijskiego.
5. Giełda PXE została 20.01.2016 r. włączona do grupy EEX. Dane dla rynku spot w Czechach (OTE) oraz rynków prowadzonych przez PXE. Obróty OTE w 2015 r. wyniosły 24,2 TWh, zaś OTE 20,5 TWh.

Źródło: Zajdler Energy Lawyers & Consultants na podstawie danych z giełd.

Rynek gazu ziemnego

1. Dane dla rynku brytyjskiego i holenderskiego. W szczególności nie uwzględniają danych z USA.
2. Dane dla wszystkich rynków PEGAS.

Źródło: Zajdler Energy Lawyers & Consultants na podstawie danych z giełd.

TGE na tle regionu

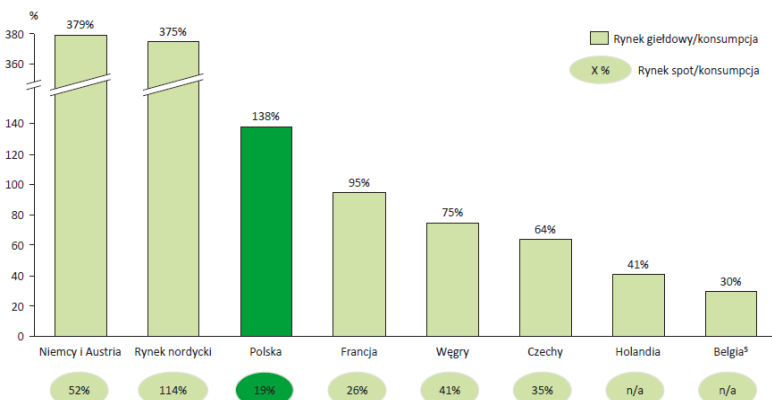
Wskaźniki płynności giełdowej w 2015 r.

(spot + rynek terminowy)/konsumpcja¹

Rynek energii elektrycznej

stosunek obrotu giełdowego do konsumpcji

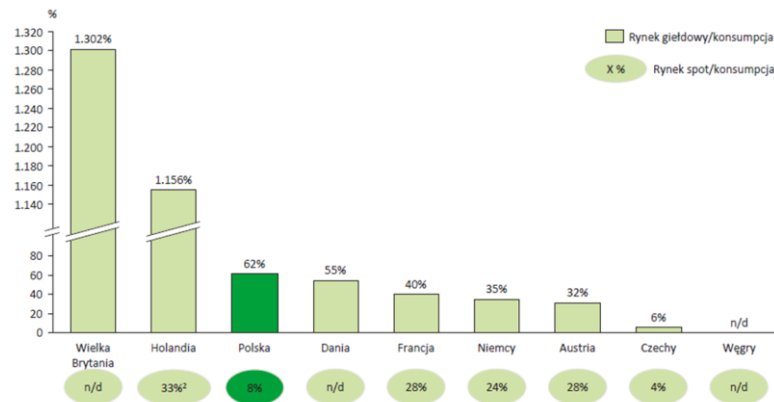

1. Wskaźnik rozumiany jako stosunek obrotu giełdowego do konsumpcji. Dane o konsumpcji za 2014 r. Ze względu na zmianę metodologii prezentacji danych przez EEX (OTC rozliczne przez giełdę wliczone w wolumen) dane nie są bezpośrednio porównywalne z danymi z folderu za 2014 r. Dane z rynku skandynawskiego dotyczą Norwegii, Szwecji, Danii, Estonii i Łotwy. Dane z rynku niemiecko-austriackiego bazują na wolumenie na EEX/EPEX oraz Nasdaq OMX. Ze względu na znaczny wolumen kontraktów węgierskich na PXE zostały one uwzględnione dla rynku węgierskiego. Obrót w Holandii i Belgii na podstawie danych z APX dla tych rynków.

Źródło: Zajdler Energy Lawyers & Consultants na podstawie danych z giełd. Konsumpcja na podstawie Enerdata i urzędów statystycznych.

Rynek gazu ziemnego

stosunek obrotu giełdowego do konsumpcji

1. Wskaźnik rozumiany jako stosunek obrotu giełdowego do konsumpcji. Dane o konsumpcji za 2014 r. Rynek holenderski na podstawie danych ICE oraz PEGAS. Pozostałe rynki na podstawie notowań na PEGAS (Francja, Niemcy), ICE (Wielka Brytania), TGE (Polska), CEGH (Austria), Gas Point Nordic (Dania), PXE i OTE (Czechy). Brak danych za 2015 r. dla Węgier. 2. Udział odnosi się wyłącznie do udziału rynku spot PEGAS w konsumpcji. Nieznany jest udział spot na ICE.

Źródło: Zajdler Energy Lawyers & Consultants na podstawie danych z giełd. Konsumpcja na podstawie danych Eurogas.org.